Libor STANĚK, *Pamětní knihy farností Volyňského vikariátu 17.-19. stol. ve vzájemné komparaci*, České Budějovice 2012 (= diplomová práce Ústavu archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 139 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce Libora Staňka si klade za cíl popsat a zhodnotit 12 dochovaných pamětních knih z území volyňského vikariátu z období 17. až 19. století. Diplomant si práci rozvrhl do pěti kapitol, jimž předeslal stručný Úvod, v němž se pokusil o historiografické, heuristické a metodické uvedení do problematiky studovaných farních pamětních knih. Autor se v něm sice zařadil mezi několik studentů a studentek Ústavu archivnictví a pomocných věd historických FF JU (nikoli katedry archivnictví, jak je mylně [!] uvedeno na s. 9), jež ve svých kvalifikačních pracích věnovali pozornost tomuto dosud spíše opomíjenému typu pramene, tím se ale jeho výčet relevantní literatury vyčerpal. Následně věnoval stručnou pozornost proměnám podoby volyňského vikariátu i studovaným pramenům.

Druhá, kompilativně pojatá kapitola se zabývá vývojem nižších jednotek církevní správy před vznikem vikariátní soustavy. Autor v ní za pomoci základní dostupné literatury stručně shrnul vývoj nižší roviny církevní správy včetně úkolů vikářů v jím sledovaném období. Kompilativní podobu a stručný rozsah má rovněž následné pojednání věnované historii volyňského vikariátu. Obecný výklad se L. Staněk pokusil oživit zprávami o několika sporech, které se týkaly správců studovaného vikariátu. Jeho výklad je ale spíše popisný bez nároku na hlubší interpretaci. Poslední z úvodních kapitol se následně – a opět v nezbytné stručnosti – zabývala normami pro vedení farních kronik.

Vlastním jádrem předkládané diplomové práce je podle mého mínění čtvrtá kapitola, která svým rozsahem (s. 30-83) předčí všechny ostatní. Autor se v ní věnoval vnitřnímu a vnějšímu popisu všech dvanácti studovaných pamětních knih, kterým věnoval důkladnou pozornost. Detailně si všiml jejich podoby, časového rozmezí, rozsahu, výzdoby, nadpisů, jazyka i struktury záznamů a rovněž autorů, jimž věnoval samostatnou pozornost. V této kapitole, kterou hodnotím jako nejpřínosnější část celé kvalifikační práce, prokázal schopnost detailního zhodnocení studovaných pramenů. Připomínku mám k poněkud zvláštnímu odkazování na III. díl Sedláčkových Dějin královského města Písku (s. 32, 33 a jinde) a k neopravené chybě v titulu jedné ze studovaných pamětník knih (s. 63). V případě Chanovských z Dlouhé Vsi, patronů fary v Kraselově, by bylo vhodnější hovořit o významné šlechtické rodině (s. 66), případně také doplnit jméno konkrétního člena rodu, o němž je řeč k roku 1832 (s. 66).

Poslední pátá kapitola zabývající se společnými a rozdílnými znaky farních kronik se postupně věnovala komparaci jejich vnějších znaků (vazba, desky, titul), způsobu vedení a autorům. Zejména údaje z druhé kapitolky, např. vývoj a proměny frekvence zápisů v jednotlivých časových obdobích nebo používání jednotlivých jazyků, mohly být shrnuty přehledněji v tabulce. Obdobně bylo možné postupovat také v případě obsahového rozboru jednotlivých zápisů. Namísto toho se autor spokojil s prostým vyjmenováním témat, která se na stránkách farních pamětních knih vyskytovala, jež doplnil několika nekomentovanými příklady. Čtenář se tak bohužel nedozví, zda se jednala o témata charakteristická nebo výjimečná, jak byla zastoupena v jednotlivých studovaných pamětních knihách nebo v jednotlivých chronologicky vymezených obdobích, případně nakolik se v jejich výskytu odrážela individualita a osobní zájem pisatele, jímž byl zpravidla farář. Obdobně nekonkrétní je také pokus o srovnání farních a obecních kronik ze zkoumaných lokalit, kterých se dochovalo 14. Mohl by sice být zajímavý a zdůraznit specifičnost obou skupin pamětních textů, namísto toho ale zůstal – zřejmě z nedostatku času – u několika spíše povšechných charakteristik. Obdobně je na tom i poslední podkapitola, v níž se diplomant zamýšlel nad možným využitím studovaných pamětních knih jako historického pramene. Nabídl sice několik možností (dějiny obcí a farních úřadů, život duchovenstva, historická kampanologie, reflexe „velkých" dějin, vztah mezi patronem a farářem apod.), opět ale zůstal u obecných formulací, které nijak nekonkretizoval (naopak až komicky působí záměna historické metrologie a historické klimatologie/meteorologie, s. 109). Otázka, nakolik jsou vlastně farní pamětní knihy relevantním pramenem pro zodpovězení naznačených otázek, tak zůstala nezodpovězená.

Diplomová práce Libora Staňka je nejlepší v heuristické (či archivářské) práci, která je námětem čtvrté kapitoly. Naopak navazující interpretace (v páté kapitole) již působí rozpačitěji. Nejvíce výhrad mám ale k formální a jazykové stránce předkládané kvalifikační práce. Z formálních výhrad nemohu nezmínit nedostatky v psaní citací využívané literatury v poznámkách pod čarou. Autor neumí psát zkrácené citace, dělá chyby v citacích studií v časopisech a nezvládá řazení více citací v rámci jedné poznámky. Vyskytuje se i citace, kde chybí název citované studie (pozn. 40 na s. 17). Ještě hůře vyznívá jazyk práce. Text je plný neopravených překlepů (s. 9, 10, 37), chybějících písmen (s. 36), dvojitých mezer (s. 53, 54) nebo naopak neexistujících mezer (s. 28, 39). Vyskytují se nedokončené věty (s. 38), neúplná jména osob (s. 38) nebo věty bez slovesa (s. 48, 52). Snad nejvíce chyb autor napáchal v interpunkci – na některých místech chybí tečky (na konci věty!, s. 19, 38) nebo čárky (s. 14, 17, 19, 23, 25, 26 a další), jinde jsou čárky naopak tam, kam nepatří (s, 10, 12, 15, 20, 25, 28, 35, 37, 38, 42, 43, 50 a mnohé další). Prohřešky se vyskytují také ve stylistice (s. 21, 34, 39,

47 a další) i ve shodě podmětu s přísudkem (s. 25, 51). Vlastní jména osob by měla být v celé práci sjednocena (s. 17 vs. s. 23). Na některých místech není text zarovnán do odstavců (s. 51).

Diplomová práce Libora Staňka je zajímavým příspěvkem ke studiu dosud opomíjeného pramene, jímž farní pamětní knihy bezpochyby jsou. Pro volyňský vikariát přináší jejich cenný soupis a popis, s jejich interpretací ale jako by si student nevěděl příliš rady. Vcelku slušnou úroveň práce ale zbytečně snižují velmi četné prohřešky formální a zejména jazykové povahy. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **velmi dobrou**.

Jindřichův Hradec, 20.08.2012

doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.